

Секція: Фінанси, гроші і кредит

ШУМЕЛДА ВІРА МИКОЛАЇВНА

аспірант кафедри

Державних та місцевих фінансів

ЛНУ ім. І.Франка

м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТНОГО ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Події останніх років привели до кризи в фінансовій системі нашої держави. Обсяги банківського кредитування вже далеко не такі як п'ять років тому. Це призвело до загострення ситуації щодо видачі кредитів представникам малого бізнесу

Мале підприємництво як самостійний і незамінний елемент ринкової економіки істотно впливає на структурну перебудову в економіці країни, робить певний внесок у збільшення загальних обсягів виробництва, роздрібного товарообігу, сприяє економії та раціональному використанню ресурсів, створює сприятливе середовище для розвитку конкуренції та усунення монополізму в здійсненні підприємницької діяльності, забезпечує стимули до інноваційних процесів та високоефективної праці.

Світовий досвід показує, що малий і середній бізнес фінансується переважно невеликими банківськими установами: земельними банками й ощадними касами, банками взаємного кредитування та кооперативними банками, які спеціалізуються на кредитуванні дрібних і середніх підприємств. Рівень функціонування цих установ досить високий, вони задовольняють потреби клієнтів у найрізноманітніших фінансових послугах, пропонуючи не тільки кредити й інвестиції, а й фінансовий консалтинг (консультації з фінансового середнього бізнесу [1, с. 50]).

На теперішньому етапі розвитку банківської системи спостерігається припинення кредитування банками створення малого бізнесу, так званого «кредитування start up».

Підприємства малого бізнесу України потребують придбання основних засобів, таких як виробничі, складські, офісні приміщення, високотехнологічне устаткування та інші. Важко сподіватись на гармонійний економічний розвиток країни за відсутності заходів стимулювання підприємств до збільшення основних засобів у вигляді нерухомого майна, технологічного устаткування, транспортної та спеціальної техніки, що вимагає довгострокових недорогих кредитів. Без капітальних вкладень, які вимагають кредитного важеля фінансових організацій з тривалими термінами запозичень і мінімальними процентними ставками неможливе довгострокове фінансове планування діяльності підприємств [2].

Малий бізнес України зіштовхується із серйозною проблемою доступу до фінансово-кредитних ресурсів. Часка кредитів у капіталі МСБ становить лише 20% проти 60% у розвинених країнах. Переважно підприємства реінвестують у розвиток бізнесу власні прибутки та інвестиції засновників підприємств. Така ситуація зумовлена високою вартістю кредиту. Мінімальний «пільговий» відсоток становить майже 17% і пропонується практично одним банком. Середня вартість кредиту становить 22%, що є високою ціною в умовах економічного спаду.

Варто також відзначити, що починаючи з 2013 року значно зростає вартість кредитних ресурсів для суб'єктів господарювання

і на сьогодні складає 16-22% річних. Високі ризики кредитування сегменту МСБ і нестабільна ситуація на ринку не дозволяють банкам активно кредитувати невеликі компанії за ставками, порівнянними з кредитами для великого бізнесу.

Такий стан фінансово-кредитного ринку України не сприяє розвитку МСБ та ускладнює доступ до фінансових ресурсів для малого та середнього бізнесу [3, с. 36].

Фундаментальною проблемою кредитування малого бізнесу України є непрозорість або недостатня прозорість бізнесу, що ускладнює аналіз бізнесу, збільшує строки прийняття рішення по кредиту, вимагає “перестраховки” за рахунок застави. Відповідно до вимог НБУ, ухвалюючи рішення по кредиту, банк повинен виходити виключно з офіційно підтверджених прибутків. Сектор МСБ для протидії податковому тягареві намагається мінімізувати прибутки. Наприклад, окрім 20 % – податку на додану вартість (в ЄС Рада міністрів з питань економіки та фінансів ЄС дозволила країнам-членам знижувати ставки ПДВ на окремі види послуг з 15 до 5 %), нарахування податків з працедавця складає до 50 %. Податки по заробітній платі складають 22 % (22 % - єдиний соціальний внесок) [4].

Іншою проблемою МСБ є відсутність застави. Практично всі кредити малому бізнесу банки надають під заставу нерухомості, беззаставне кредитування заморожено. Вимоги до малого бізнесу в умовах кризи стали більш жорсткими – бездоганна репутація, додаткові доходи від інших операцій з банком, довгострокові перспективи співробітництва. Сума надаваних банками таких кредитів сьогодні становить 50 – 70 % вартості об’єкта застави (до кризи позики видавали на суму до 90 % вартості об’єкта).

Станом на кінець 2015 року кредити, надані домашнім господарствам та нефінансовим корпораціям мали такі обсяги: загальний обсяг кредитів у грудні становив 962664 млн. грн. (рис. 1). При чому спостерігається пошвавлення кредитування в лютому, березні та квітні. Для прикладу: обсяг кредитів наданих нефінансовим корпораціям в

лютому становив 1 017 551 млн. грн., а кредити надані домашнім господарствам становили 281 190 млн. грн. [5].

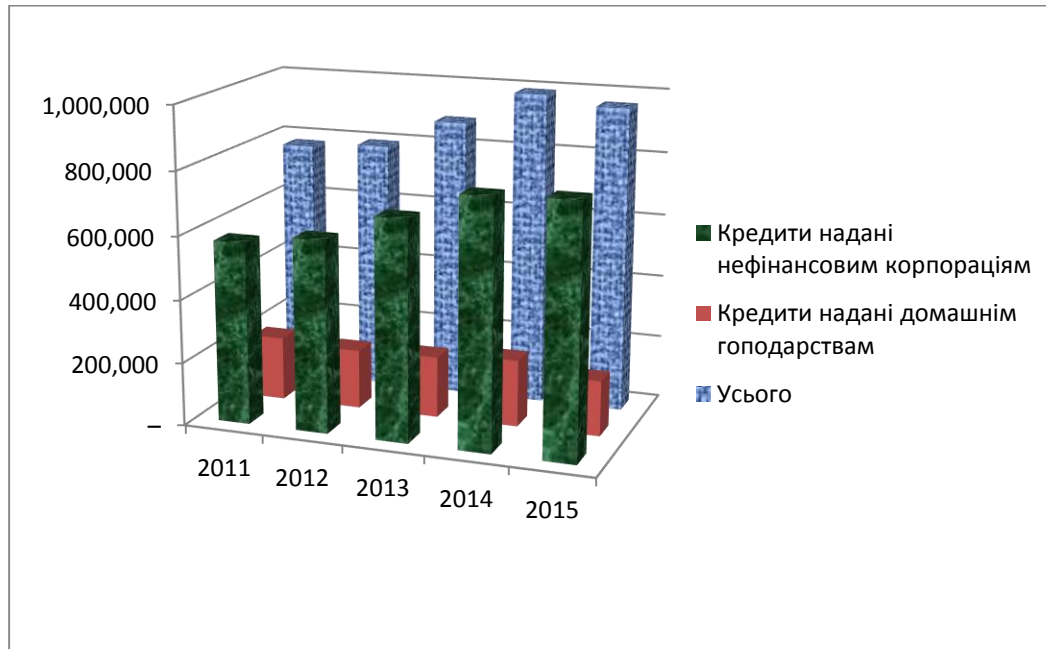

Рисунок 1. Кредити, надані домашнім господарствам та нефінансовим корпораціям

Джерело: побудовано автором за даними [5]

Варто звернути увагу на визначення проблеми обмежень у здійсненні бізнесу представниками вразливих категорій МСБ. За результатами опитування підприємців з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО), проведеного СІРЕ-Україна у серпні 2015 року, основними проблемами, з якими зіштовхнулись підприємці з числа ВПО, стали:

- 1) втрата активів бізнесу у зоні АТО, обумовлена відсутністю підтримки щодо переведення активів;
- 2) брак кредитних ресурсів;
- 3) брак основних фондів (обладнання, транспортні засоби);
- 4) проблеми з отриманням в оренду чи придбанням приміщень та інших

активів у приймаючих громадах;

5) відсутність інформації про ведення бізнесу;

6) проблеми з реєстрацією. Ключові проблеми втрати та необхідності на буття активів безпосередньо пов'язані з обмеженим доступом до кредитних ресурсів [6, с. 3].

Підводячи підсумки вищесказаному, слід наголосити на тому, що кредитне фінансування малого підприємництва в Україні перебуває в стадії занепаду. Це зумовлено рядом причин, зокрема військовими діями в країні, кризою в грошово-кредитній системі, кредитною політикою банків та відсутністю державної підтримки. Головною ж метою державної підтримки малого бізнесу повинно стати створення сприятливих законодавчих умов щодо полегшення фінансування даного сегменту економіки.

Література:

1. Папуша А. Стратегія розвитку малих і середніх банків у контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів / А. Папуша // Вісник НБУ. – 2005. – № 1. – С. 50–51.

2. Леось О. Ю. Проблеми кредитування малого бізнесу в Україні / О. Ю. Леось, І. А. Климаська // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2012. – №1.

3. Долбнєва Д. В. Стан та перспективи розвитку банківського кредитування МСП в Україні / Д. В. Долбнєв // Вісник Запорізького національного університету. – 2014. – №2 (22). – С. 35-38.

4. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

5. Бюлетень Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf>.

6. Панцир С. І. Зелена книга політики малого підприємництва внутрішньо переміщених осіб / І. С. Панцир, С. В. Шуміхін, К. М. Різниченко. – Київ: Центр міжнародного приватного підприємництва, 2015. – 17 с.